

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V ediciji je vsak.“

„Edinost“ izhaja vsako sredo; cena za vsa leta je 4 gl. 50 kr., za polu leta 2 gl. 30 kr., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Za oznanila, faktor tudi za poslanice se plačuje za navadno tistopno vrsto: 25 kr. če se tiska 1 krat, 22, če se tiska 2 krat, 20 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina naj se pošilja upravitelju (Veduta Romana št. 106). — Vse drugo uredništvo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisi brez posebne vrednosti ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v okolici Na Opčinah, na Proseku, v Barkoli, v Bazovici, v Škedenji in M. Magdaleni zg.

POZIV.

(Pomagajte ubozim!)

V saboto, dne 3. aprila t. m. napravite društvu *Edinost* in tržaška slovanska čitalnica velik koncert v gledišči Fenice v korist *stradajočim* v Trstu in okolici, Istri in na Goriškem, pri katerem bodo sodelovale prve pevske moči iz Trsta in okolice, (zbor nad 100 pevcev in pomnoženi dobroznani *Hajdrihov kvartet*) po tem slavni operni tenorist, gosp. *Franjo Gerbec* in izvrstna pevkinja gospa *Milka Gerbecova*, popolni orkester imenitne vojaške godbe polka *Hess št. 49* iz Gorice pod osobnim vodstvom tržaškemu občinstvu priljubljenega kapelnika, gospoda *Milic-a* in še mnogo drugih izvrstnih moči tržaških in goriških.

Program:

1. *Wagner*. — Overture k operi „*Rienzi*“ — vojaški orkester.
2. *Hajdrih*. — „*Hercegovska*“ — poje zbor s kvartetom.
3. *G. Meyerbeer*. — *Romanca* za tenor iz opere „*Hugenotti*“, I. dejanje — poje gosp. *Franjo Gerbec*.
4. *Hajdrih*. — „*V sladkih sanjah*“ — poje pomnoženi kvartet.
5. *Lumbye*. — „*Nočne podobe*“ — fantazija za godbo in solo na citrah — vojaški orkester.
6. „*Visoki C*“ — igra v enem dejanju.
7. *Ch. Gounod*. — Dvoespjev za sopran in tenor iz opere „*Romeo in Julije*“, IV. dejanje — pojeta gospod *F. Gerbec* in gospa *Milka Gerbecova*.
8. Deklamacija — gospodičina *E. Hakljeva*.
9. *Hajdrih*. — „*Sirota*“ — poje pomnoženi kvartet.
10. *pl. Zajc*. — „*Nočni stražari*“ — poje zbor.
11. *Donizetti*. — *Reminiscence* iz opere „*Lucia di Lamermoor*“ — vojaški orkester.

Po dovršenem programu se začne domača zabava v glediščni restavraciji, pri kateri bode svirala vojaška godba in bodo pevali razni pevski zbori po programu, katerega priobčimo prihodnjic.

Začetek koncerta točno ob 8 $\frac{1}{2}$ uri svečer.

Vstopnina: parterre soldov 60.

galerija 40.

Sedeži I. vrste (fotelji) gold. 1.—.

II. „ (klopi) sold. — 60.

Vstopnina k domači zabavi: soldov 20.

Miloserčnosti se ne stavijo meje.

Sedeži se kupujejo do petka 2. aprila v tržaški čitalnici.

Ker je namen te veselice popolnoma humanitaren pa tudi rodoljuben, vabita podpisana odbora vse prijatelje človečanstva in posebno slovenske rodoljubje, naj se vdeležijo te veselice in še posebe prosijo tudi take, ki se ne morejo vdeležiti, da pošljejo svoj obolus.

V Trstu, dne 25. marcija 1880.

Združena odbora „*Edinosti*“ in tržaške slovanske čitalnice.

Podlistek.

Perice v tržaški okolici.

III.

Bralec, ki je pazljivo čital prejšnje članke, moral se je pričati o resnici naše trditve, da ima ta ženska obrtnija veliko važnost za duševno in materialno stanje naše domovine, da iz nje izvira veliko napak, ki škodujejo našej omiki i našemu pravemu blagostanju; moral bo nam pritrčiti, da je ta zadeva vredna resnejega premišljevanja in preiskovanja, kako bi se ta bolezen odpravila ali vsaj olajšala nje škodljivi nastopki.

Marsikdo nas vpraša: Zakaj pa so se te ženske temu tako težavnemu, tako škodljivemu in nezdravemu poslu udale? Ali jih res tare taka revščina, da si morajo s tako neugodnim delom kruh služiti; ali nimajo družega lažjega in bolj primernega opravila?

Več vzrokov sili naše okoličanke k „perilu“.

Prvi vzrok je navada in moč posnemovanja. „Navada je železna srajca“, posebno kmetom velja ta prigovor, kmetje so naj konservativniši ljudje. Kar so prijeli od svojih roditeljev in kar so se od svojih sosedov naučili, tega si ne dajo več odvzeti in teško se tega odvajajo. Kdor ima priliko o tej zadevi z našimi ženskami govoriti in ko jim natanjko dokaže, koliko škode one

ITALIJA V SOLNCI I TEMI.

Italija je v zgodovini tako pomembna dežela, da enake na svetu ni. Sicer so narodi v Aziji in Afriki poprej dobili zgodovinsko ime, a razen Kitajcev so vsi starodavni zgodovinski narode nje mrtvi, i večidel so imele kratko slavo države, katere so razni mogotci ustanovili. Cirus, Kserkses, Aleksander, Timur i drugi so bili zvezde, ki so se naglo utrnole. Ne tako Italija; ona je v Evropi edina, ki ima zgodovinski pomen že okoli 3000 let brez prestanka, če tudi je imela druge narode, nego jih ima sedaj, kajti sedanji Lahi so nov, mešan rod. 700 let pred Kristovim rojstvom sta Rim sezidala Romulus i Remus in od te dobe v Italiji ni nehala politično gibanje ter v tej deželi skoraj nikoli ni bilo miru. Rim je rasel od dne do dne i zrastle ste mu do Kristovega rojstva taki peruti, da je ž njima pokrival skoro ves znani svet; ni Brenus, ni Pyrrhus, ni Hanibal ga ni vničil, ali vničil se je sam, ker si je nakopal se svojo sebičnostjo i krivico sveta prokletstvo na svojo glavo. Od te dobe je bila Italija raznih narodov drajna; stal je pred Rimom Atila, šiba božja, i za njim drugih narodov kralji, ko so s planin ogledali lepo, rodovito deželo; Nemci, Normani, Francozje, Španjci se jej bili gospodarji, Gibelini in Gvelfi so jo mesarili; cesarji so postavljali in odstavljali papeže, papeži so prokletstvom silili cesarje, da so bosonogi iz daljnih tujih dežel hodili v Rim i klečeč se pokorili.

Vrstili so se v gospodarstvu razni narodi, druga vladna sistema je drugo podirala od najsvobodniše do najgrozniše republike.

Tako ta lepa dežela nikoli ni imela miru, a vendar se je v njej v zadnjih stoletjih čudovito razcvetla umetnost: pesništvo, muzika, malarija i kipotvorstvo je dospelo do tolike slave, da je Italija še dan danes v umetnosti učiteljica vsem narodom.

Ako pa slavimo Italijo zaradi nje lepote, moramo odkriti tudi nje nagoto, ako hočemo biti pravični.

Ona sanja še vedno o necih zastarelih pravicah, katerih si pošteno nikoli ni pridobila, njo vlada še vedno nek napuh, ki pa nema kreposti starih Rimljanov in je tedaj toliko bolj zaničljiv.

Še so jej pretesne meje, če tudi jih ni razširila s poštnjem i hrabrostjo; še bi si rada svojila tujo vlast, ako bi moč imela. Karol Albert je leta 1848 izdrl meč zoper Avstrijo, da si prilasti Lombardijo, a v Novari se mu je zlomil.

Od te dobe še ni kazala Italija odkritega poštenega lica, ni imela poguma, sama na noge stopiti, ampak skrivala se je za druge. I tako je prišlo, da jej je francosko-avstrijska vojna Lombardijo v naročje vrgla, nemško-avstrijska vojna Beneško prinesla, i mej tem, ko so se Francozje i Nemci klali, polastil se je Rima laški kralj. Italijani, vedno tepeni, imeli so čudovito srečo, da bi morali zadovoljni biti s tem, kar so brez svojih zaslug dobili, kar jim je slepa sreča prinesla; imeli bi hvaležni biti i državo urediti, razviti gospodarstvo s prenarodno zemljiških razmer, ki so še prav take, kakor jih je uredil Cezar.

Ali Italiji to ni prva skrb, laško rodoljubje sega dalj, sega čez meje i pohlepno preži, ali je še v katerem kotu kedo še nerešeni, ki laški jezik govori, pa tudi se ne brani ljudstva družih

pri tem opraviu trpé, navadno bo slišal od njih: „Tako smo vajene od mladih let, vse delamo tako, pri tem tudi vedno ostane-mo, ker za to smo rojene in nam ženskam pri Trstu se ne pristuje drugo delo“. S tem odgovorom prestrigo one vsako daljno besedovanje o tej stvari.

Od te navade oslepele ne čutijo v sebi nobene želje k zboljšanju svojega stanja, zabijo popolnoma na vsako od Boga in od sveta jim naloženo dolžnost in njih srce ne pozna družega hrepenenja, nego da o pravem času vse svoje delo izvrše. Le s teškim srcem se taka ženska „perilu“ odpove in nje najtoplejša želja v boleznih je navadno le ta, da bi mogla k malu zopet k potoku. Marsikteri bolj pametni mož, ki vidi, koliko škode njegovih hiši „perilo“ dela, mora se pogostoma z svojo soprogo zavolj „mestnih cnuj“ pričati; ali malo i celo nič ne opravi, ker ona ima vedno sto in sto izgovorov, da se jej mož mora udati. Da bi bile te žene v svojih mladih letih uživale vsaj nekoliko duševne omike, prav lahko bi ovidile, kako greše zoper najmenitniše svoje dolžnosti in bi se tudi lažje ubranile tej navadi in škodljivemu izgledu.

Drugi vzrok je lakomnost po denarju. Kakor povsod okoli mest, tako se kmečki ljudje tudi pri nas preveč zanimajo za pristransk zaslužek, denar v žepu in doma v skrinji jih bolj veseli, nego lepo obdelane njive, snažna in dobro urejena hiša, zdravi in pametno odgojeni otroci. Vsaka perica te zagotovi, da tudi ženske morajo imeti kak krajcar, da si kaj kupijo, ker moški le zase skrbé in vse zapravijo.

narodnosti, ker se upira na neke mrsave zgodovinske pravljice, da celo na necega laškega kralja pred rimsko dobo, ki je vladal v Trstu, ko so v njem — regljale še žabe!

S tako zgodovinsko in jezikoznansko bedočo, katero celo mestni zastopi s tem podpirajo, da jej zbog znanstvene veljave (!) prisojajo darila, slepari se italijanski svet i goji mej nevednim, lehkokrvnim ljudstvom irredentarstvo, katerega italijanska vlada prav nič ne ovira, ampak s tem, da vse pripušča, daje mu potuba ter ga krepi. Če tudi irredentovstvo samo ob sebi Avstriji ni nevarno, vendar jo sili k nenavadnim i dragim naredbam, k neemu stanju, iz katerega se šeasoma mora vojna poroditi. Ne iz bojazni, ampak iz previdnosti je bilo treba pomnožiti posadke na mejah. Da tako stanje ne more dolgo trajati, to je jasno.

Pomenljive so o tej zadevi razprave zadnjih dni v italijanskem parlamentu. Govorilo je več poslancev *pro* in *contra*, ali iz vseh govorov diha neka negotovost, neodločnost, bojazen. Poslanec Martelli je trdil, da politički svet misli, da hoče Italija meje razširiti. Vlada naj se o tem izreče, da se ti oblaki razkače. Prijateljske razmere z vevlasti so potrebne. On pripoznava, da *italijanske meje niso dovršene*, meni vendar, da je prijateljstvo z Avstrijo važniše. Zunanje vladne politike ne sme motiti rovarstvo. Italija se mora le braniti, ali mlačna ne sme biti v vojnah, ki preté evropskemu enakotežji. — Te besede so jasne. Martelli neče vojne z Avstrijo, dokler ima od družih strani mir, ker vé, da bi Italija tepena bila; ko bi se pa Avstrija zaplela s katero drugo državo v vojno, potem mora Italija meje raztegniti. Če ima Martelli, ki spada k zmernej stranki, taka načela, kakova morajo imeti potem bolj napeti Italijani!

Dobro pa so nam dele besede, katere je dan potem govoril Viscont Venosta. On je naglašal, da se ne more strinjati s politiko levice parlamenta, ker taka politika vzbuja nezaupnost proti Italiji ter jej mora škodljiva biti. Govoril je v razmerah do Avstrije ter ostro sodil i grajal društva, katera so si prisvojila ime „*Italia irredenta*“. Teh družb rovarstvo je nezmožno, dežela jih obsoja, ona zavirajo vpliv italijanske politike navzunaj. Vlada je bila pri tem mlačna i tako so nastale razmere, ki lahko postane nevarne; ni mogoče prijateljsko i redno občevanje, ako se zahteva odstop ptujih dežel; kdor hoče imeti zanesljive sosedje, mora biti sam zanesljiv sosed. Italija mora biti zadovoljna s tem, kar ima, to želi tudi državljanov velika večina. Venosta je zahteval, naj vlada temu določno odgovori.

I res je odgovoril ministeri karivosednik Cairoli Venosti povoljno; zelo je pretil Italiji irredenti; vendar vse to nas ne sme motiti; minister je govoril tako, kakor je moral govoriti; njegov odgovor ni merodajen, merodajna so njegova dela; iz teh pa se doslej še nismo mogli prepričati, da nema skrivne poželjivosti do naše zemlje. Obetal je, da se po robu postavi rovarjem zoper Avstrijo, s katero želi ostati v odkritosrčnem prijateljstvu. To bi res bilo želiti, tako Avstriji kakor Italiji, ker obema bi koristno bilo; dokler pa bo opravičeno sumnjičenje, dokler se ne poleže poželjivost Italije po ptujem blagu, dotle tudi ne bomo imeli vere na italijansko prijateljstvo.

Videl boš tudi naše okoličanke večkrat v tako dragoceni obleki, kakoršno nahajaš le malokod drugod pri kmetih; čutil se boš ob praznikih njenej krasoti. Ali če pomisliš, kako krvavo si je ona zaslužila krasno obleko, kolikokrat se je morala zanjo teško spottiti in v mrazu trepetati in koliko svojemu zdravju škodovati, kolikokrat se je morala tako, sedaj ponosno stopajoča okoličanka, ki z svojim lišpom vse oči naše obrača, globoko ponižati pred vsako mestno gospodinjjo, ali služkinjo: ne bo te več veselila, dragi bralec, prelepa nošnja naše okoličanke, ampak obžaloval bodeš celó, da vlada taka potrata mej kmeti; hvalil bodeš rajši tiste čase, ko je nosilo naše kmečko ljudstvo snažno in priprosto obleko, ktero si je samo doma pripravilo, za ktero ni bilo treba ponižavati se in pod ktero je bilo mirno in zadovoljno srce. Res je, da vsak človek mora skrbeti, da svoje premoženje množí; ali previsoko ne sme ceniti vrednosti denarja in bogastva, ampak pridobiva naj si ga le po pošteni in pametni poti, da pri tem ne zapravlja družega imenitnišega in življenju potrebnišega blaga.

Tretji vzrok je ta, da naši okoličani ne znajo računati in menijo, da jim dobaja od „perila“ v resnici velik dobiček. Večkrat sem imel priliko ž njimi o tem dobičku govoriti; marsikteri mož spoznava, da ni dobička in da bi se lahko pogrešal; ali večina, posebno ženske ti bodo natanjko uverjale, koliko denarja prihaja po tej poti v hišo vsak teden; da le one živé vso družino, da bi vsi kruha stradali, ako ne bi ga one služile.

Res veliko denarja prihaja s perilom v našo okolico, ali če

Ricmanje.

Dobro uro od Trsta proti vshodu stoji na pobrezji prijetna vas Ricmanje. Kedo iz Primorske, Kranjske in Istre ne pozna te božje poti? V sredi vasi stoji lepa cerkev z dvema zvonikoma, posvečena sv. Jožefu in leta 1742 romarjem odprta. Ubrani zvonovi, na katere umejo ricmanski fantje tako, kakor kranjski pitrkavati, slišijo se daleč, daleč po dolini in kmetje ondote doline sodijo po glasu ricmanskih zvonov, bode li dež ali lepo vreme. Omenjena vas slove tudi po bržanski, katera je bila letos posebno dobra, da je vzbavila vsako nedeljo obilo vinskih bratcev v bližnje Ricmanje. Vsako leto 19. marcija, na sv. Jožefa dan, pride od blizu in daleč veliko ljudstva v Ricmanje. Prodajalci raznih stvari imajo tu posebno dober dan, kajti ljudstva je toliko, da se vse tare in je teško skoz gnečo v vasi preriti. Hrvatje i beli Kranjci spečajo ta dan obilo prasecev, ker si po navadi vsak kmet iz okolice in Istre kupi praseca. Pred 50—80 leti je bila tukaj jako dobra trgovina s platnom; gorenjski Kranjci so ga sem vozili, kupovali so to blago najbolj Rečani, Tržačani, Grki in v prvih časih celo Angleži. Kranjce je takrat platno bogatilo; ko pa so Angleži znašli stroje, nehala je trgovina in obrt s platnom na Kranjskem do malega.

Vsak premožen kmet odpre svojo klet in prodaja dobro kapljico po precej v visokej ceni, ker vé, da mu ptujec rad dobro plača njegov pridelek. Po vseh potih in cestah ves ljubi dan dobajajo in odhajajo romarji; nekteri nosijo domu nakupljene stvari, kakor božje matere in druge reči; tam zopet zapaziš družbo pevajočih, katerim je cesta preoska. Beračev je toliko ob potih, da bi človek moral veliko mošnjo imeti, ako bi hotel vsem dati; mej temi so tudi tako zvani valbeniki, ki imajo lesene cerkvice in vedno zvončki zvone, ti imajo največ gledalcev — otrok. V desetih minutah dospel iz Ricmanjev na tržaško zemljo v Ključ, tu je uže vse drugače, tu stoji magistratov dacar na straži, ki pazljivo vsacega ogleduje, ima li bučico vina pod sukno, da bi ga v Trstu popil. Večkrat se zgodi, da se steklenica na glavi razbije in vsega je konec.

Ricmanji so zgoli premožni in pridni kmetje, pa tudi rodoljubi, prav radi poslušajo, ako jim Slovenci iz Trsta v njih sredi pripovedujejo o narodu in njegovem razvoju. Dolinski tabor je tudi uplival in dolinski g. dekan ima veliko zaslug, da se narod bolj i bolj zaveda. Ta vas je prag v istersko zemljo, da bi od tod dalje mej se zaspane in od lahonov zatirane kmete zasvetila luč narodne zavesti!

Romar.

Dopisi.

Iz Podgradskega okraja, 15. marcija.

Oprostite, da Vam proti danej besedi tako dolgo nisem pisal; bil sem več časa od doma. Namerjaval sem tudi o naših gospodarstvenih razmerah, posebno gozdnih, katero reči, a danes odlagam to naše živensko vprašanje za kratak čas i, nadeljeva-joč zadnji dopis, naj zopet omenjam jedra narodnega našega programa. Povod mi dajo volitve v dveh velikih občinah našega okraja: v Materiji i Podgradu. Morebiti pomenjajo te volitve obrat k boljšemu.

V Materiji sicer še ni župana, ker je bila proti volitvi odbornikov vložena pritožba. Ali preverjeni smo, da bode občinskim glavarjem izbran mož, ki ima voljo i sposobnost delati za slovenski narod.

Podgradska velika občina si je uredila svoj zastop za tri leta. Na čelo si je postavila zopet prejšnjega župana, gosp. Jak Valenciča iz Hrašice. Čuli smo sploh hvaliti tega moža poštenjaka, ker ni le zmožen biti glavarjem, temuč ker tudi dobro umeje pomen narodnega prizadevanja. Zato mislimo, da bode čul soglasno željo ljudstva,*) katera je bila tudi v zboru izrečena ter odpravi dosedanje brezsmiselno italijansko uradovanje v občinski pisarni. Poskušil je bil uže to, ko je pred leti staval novemu tajniku pogoj, da si prisvoji slovenščino. Ali je imel tajnik to za

*) Želja g. župana je gotovo tudi. Kajti neprijetno mu mora biti, podpisovati nerazumljive pise in biti zanje on — ne tajnik — odgovoren!

preračunamo, koliko je pravega čistega dobička pri tem dohodku, kako je plačano teško, 10—12 do 16 ur na dan skoraj ves teden trajajoče, jako vtrudljivo delo, nabajamo, da je to prav majhen dobiček, posebno če pomislimo, kako dobro se sploh tukaj v Trstu vsako drugo delo plačuje in kako nizko veljavo ima denar pri nas.

Najboljši dokaz, da „perilo“ ne prinaša nobenega dobička in da ta zaslužek ni v korist naši okolici, pa je ta, da mej tem, ko se „perilo“ zmirom bolj širi, blagostanje zmirom bolj propada, in siromaštvo kaže svojo revo tudi tam, kder ga do zdaj ni bilo, če tudi so ostale naše ženske zmirom enako delalne in pridne.

Nobena hiša ne more pokazati, da si je pomogla s pranjem ali da bi s tem bila premoženje otela pogubi. Marsikteri okoličan mi poreče: „Pa za božjo voljo! od česar bi živeli, ako opustimo perilo v tej hudi zimi, ko je mraz vse po zemlji požgal, ko nemo nikakega pridelka uže toliko let in ko nemo zaslužka, kdo bi nam skrbel za kruh in vsakdanje potrebe? Da ne bi vsaj ženske s perilom kaj zaslužile, morali bi vsi za lakoto umreti“. Take besede bodeš šlihal vsak dan od naših kmetov in od mestne gospode.

Ne morem tajiti, da ni nekoliko resnice v teh besedah; ali to velja le prav redkim hišam v okolici.

Najprej moram izreči, da tisti okoličan, ki trpi lakot ali pomanjkanje in ima zdrave ude, ni vreden usmiljenja. Vsak dober delalec ima vedno, tudi po zimi, toliko zaslužka, da prav lahko

malenkost (sic!), ali da ni zmožen, prisvojiti si slovenščine, ali da mu ni mar za narod i za službo — uradovale se je, kakor prej, tako tudi pozneje, italijanski, na slavo svetje „Irredenti“ a na veliko kvar slovenskemu prebivalstvu. Sramota slovenske občini! Cesarstvo-kraljevi uradi ne spoštujejo slovenščine, sami je tudi ne — za Boga, mar nam bodo pečene ptice v usta letele? Kdor zaničuje se sam, podloga je tujčevi peti. Stvarno naše menjenje je to le: ako je sedanjí tajnik izvrstno zmožen, občinski posel opravljati, moral mu bode g. župan povedati, da opravičena želja i terjatev ljudstva ni šala in mu v drugič staviti pogoj, da se nauči slovenščine v določenem času. Ker škoda bi bilo, izvrstno moč odstranjevati. Ako pak je sposobnost tajnikova le srednjeverstna ali celo mala, bilo bi jako napačno, iz katerega koli ozira zanemarjati občinsko blagost i ne razpisati službe.

Ne zdi se nam verjetno ali vendar omenjamo slučaj, da možko postopanje komu ne bi po volji bilo. Taki ljudje nemo arca za narod, takim je slovensko uradovanje deveta brigada. Takih ni poslušati; osamljeni so mej izobraženci, ki čisto vidijo, kam bi s časom v takovih razmerah zavozili; osamljeni so mej preprostim ljudstvom, ki ali odločno terja uradovanje v naščini, ali iz bojzljivosti molči, a pri tem vendar pozna neizmerno korist i olehčanje slovenskega pisma.

V Rojani, dné 15. marcija.

Včeraj je zopet naša čitalnica priredila zabavo z veselico. Igra: „Ravni pot, najboljši pot“ se je tako dobro izvršila, da je občinstvo z gromovitim rokoploskom svojo zadovoljnost kazalo. Nečemo hvale peti uže mnogokrat hvaljenim igralcem in igralkam, le to pristavljamo, da je bil vsak na svojem mestu. Ker uže o čitalnici govorim, naj še omenim, da imé „rojanska“ čitalnica ni več na pravem mestu, če tudi je čitalnica v Rojani, ker je le en Rojančan nje ud, vsi drugi so iz mesta in druge okolice. Se li ne sramujete, Rojančani, da imate sredi vasi čitalnico, pa se je tako ogibljuje, kakor tat beriča. Mladeniči! ki ob nedeljah zahajate v krčme, tam vse noči pijete in plešete, denar in zdravje zapravljate, ali ne bi boljše bilo, ako bi se v čitalnico vpisali in tja hodili ob nedeljah popoldne časnike in knjige čitat in se pošteno kratkočasit in mikat; tako bi denar in zdravje obranili, deležili se veselice, ki se pogostoma vrše, in videli bi, da v enem letu bi veliko na boljem bili in tako sebi in narodu čast delali? Slušajte to odkritosrčno besedo i hvalečni boste nam, ki vam damo ta svet.

V Sežani, 15. marcija.

„V Sežani vlada lepo ljudoljubje a tudi rodoljubje“ tako si ne davno pisala nam velepriljubljena „Edinost“ o stolici goriškega Krasa, — i draga „Edinost“, motila se nisi, prav si imela.

Komaj je dospelo iz svetle Gorice do žive Sežane podporne odbora vabilo, s katerim je klical na pomoč unesrečenim, stradaljočim rojakom, sklicala je sežanska čitalnica vlad nastojanja vrliga Frana Lebana Valentinovega, beležnika pri ces. kr. kotarskem sežanskem sodišči, javno sejo, v kateri se je jednodušno sklenolo, da ima i naša čitalnica prirediti javno veselico na korist bednih sodeležanov. Čitalnice ukrep je k malu iz male iskre v prejasen plamen švignol.

Veselica, katero je čitalnica sinoči v dvorani Ivana pl. Skaramanga, viteza Visokogorskega, priredila, bila je lepa, sijajna, veličastna. Uvodni govor govorjen Antonom Lebanom Valentinovim bil je jednat, stvari i času primeren. Vesela igra: „Dva stara vojnika“, preizvrstno igrana, bila je vsem po všeči, saj so jo igrale najboljše naše teatralne moči: višji učitelj Levoslav Cvek, dobroznani naš občeljubljeni komikar, učitelj Anton Leban, učiteljica gospodičina Kristina Cazzafurova in Osip Steindl, beležnik pri tukajšnjem ces. kr. kotarskem glavarstvu. A kaj da rečemo o klepaciji (grosse Kinder-Sinfonie), katero so morali gosp. Levoslav Cvek, Marija Delenova, Nežica Pitomčeva, Kristina Cazzafurova, I. Pfeiferjeva, Emica Koslerjeva in Anton Leban pod vodstvom velezaslužnega Petra Petroviča Koslerja na splošnje želje in veselje ponavljati? Viharni živeli klici, burna z dlani ploskanja donela so od mnogobrojnega izbranega občinstva igračem, sviračem, godcem i piskačem hvaležno nasproti po vsej čiharnej dvorani.

in dobro živi sebe in svojo družino. Dela je tukaj zmirom toliko, da ga nam ni potreba iskati drugod in zaslužki so tudi toliki, da bi si lahko vsak delalec nekoliko prihranil za slabe čase, ko ne more hitro najti dela, ali ko ga slaba vremena zadržujejo. Pomislimo še to, koliko zapravlja naš okoličan brez potrebe; pogledimo v prenapolnjene krčme in videli bomo, kam zahaja ves denar, ki ga prinašajo delalci po teškem delu domu. Strmeli bomo in obžalovali, da toliko zaslužka požira pogrešna potrata; okoličan ne pozna veljave denarja, ker ga obilo služi, ako le hoče. Pravega uboštva v naši okolici ne poznamo; take potrebe in revščine, kakoršno letos opazujemo povsod drugod, tukaj se nikder ne vidi. Tu bi lahko cvetlo pravo blagostanje; naši okoličani bi lahko bili izgled delalskemu stanu, ako bi bilo več omike mej njimi in posebno, ako bi umeli dobro gospodariti.

Ne smemo pozabiti, da ima večina naših okoličanov svojo hišo in tudi kos zemljišča; koliko je to vredno v naši okolici — blizu tako velicega mesta, kder se vsako malo zelišče dobro prodá — tega mi ni treba razlagati; le to hočem omeniti, da tak majhen kos zemlje prav lahko družino živi po zimi in po leti, ako ona le nekoliko umeje kmetištvo in vrtnarstvo. Koliko težje je pa živeti ubozemu delalcu v mestu, ki mora vedno toliko od svojega vsakdanjega dohodka si odtrgati, da stanovanje plačuje, ki nema nič zemlje, na kateri bi vsaj za svojo družino kaj pridelal.

In vendar vidimo, da ta delalec v mestu, ako ni zapravljivi-

Se le pozno v noči so zapuščali gostje živahne, vesele prostore gostilnice našega prekodravskega rojaka Pavla Zuniča i pričrani smo, da jim sinočna veselica ostane še dolgo v spominu.

Darovi so kar od razne strani blagotvoriteljnemu odboru leteli v odprto žarico. Naš starina Ivan pl. Skaramanga, ki je vedno tam doma, kder je treba nagle pomoči, poklonil je po svojem pristavniku Matiju Manerju Slogovemu lepih dvajset i pet goldinarjev. Za njim je na častnem mestu obitelj pokojnega, za Slovenstvo velezaslužnega Petra Koslerja s kaj lepo svoto dvakrat deset goldinarjev. Čisti dohodek te veselice, ki je narastel do celih lepih dvesto goldinarjev, — odpošlje danes ali jutri blagotvoriteljni čitalnici odbor na svoje mesto v Gorico. Zafonimo: Čast Sežani, slava vsem veselice pomočnikom, hvala vsem čiharnim dobrotnikom.

Danes je bila v našem županijskem uredu izredna javna seja, v kateri so vsi očetje starejšine na predlog vrliga župana Rajmira Mahorčiča jednodušno sklenili, da ima stopiti izbrano županijsko poverjenstvo k prevzvišenemu ces. kr. primorskemu mestodržcu ter izročiti mu iskrena voščila vse razprostrane sežanske županije o preiminitnej zaroki našega cesarjeviča s prejasno princesinjo Stefanico, hčerjo belgijskega kralja s prošnjo, da se ta iskrena voščila Njegovemu Veličanstvu naznane.

Prepotrebna cesta od Sežane do Leškova (Šmarjan) bode vendar le predelana. V sled neumornega nastojanja ces. kr. kotarskega glavarja in sežanskega župana, katerih slednji ni se ustrašil nobenih over ni v Trstu ni na Dunaji, dovolila je visoka vlada za preuravnanje omenjene ceste sežanskemu kotarsko-cestnemu odboru zajem štirideso goldinarjev. Drugi teden se začne delo, pri katerem si bode mogla marsikaka delalna roka marsikak lep soldič pošteno prisluziti.

Tako, hvala Bogu! dela se v živej Sežani vse brez vika in krika na vse strani v korist domačega sveta. Da bi vedno tako bilo!

Pristavljam še, da je tudi naša čitalnica čestitala na zaroki cesarjeviču prestolnemu nastopniku s kraljičino Stefanico ter prosila okrajnega glavarja, naj to čestitko dalje naznani.

Iz tržaške okolice, 17. marcija.

Če tudi je bralcem „Edinosti“ brez mojega dopisa dobro znano, da letos vlada velika revščina po naši okolici, posebno v zgorenji, to je od sv. Križa do Bazovice, kder se večidel ljudje pečajo s kmetištvo, vendar se mi potrebno zdi nekoliko o tej zadevi spregovoriti, posebno, ker smo se nadejali, da bode slavna vlada tudi ozir jemala na nas, da nam kolikor mogoče v teh žalostnih časih prihiti na pomoč s kako koli podporo. Ali, žali Bog, naša nada, kakor vse kaže, pojde po vodi.

Iz gotovega vira sem izvedel, da je naš poslanec g. N. . . uže v začetku zime opozoril slavno deželno vlado na revščino, ki preti tudi tržaške okolici in gorko priporočal pri namestništvu, naj bi se tudi za okoličane iz državnega zaklada kaj dalo, pa doslej se ni še nič zgodilo. Znano mi je tudi, da so vasi Prosek, Kontovel in sv. Križ prošile, naj bi se jim dalo za podporo 6000 gold. da se napravi za njih okraj velike važnosti cesta, ker so njih zemljišča na morskem obrežji brez vozne poti, kar je velika napaka v gospodarstvu. Človek bi skoraj ne veroval, da se zemljišča brez poti nahajajo v tržaške okolici, in še posebej v Avstriji, pač pa ondod kodi, v Bosni, ali pa v devetih deželi, kder ne potrebujejo ni voza ni kol. Da se ni onih 6000 gold. dobilo, mislim, da jo največ kriva deželna vlada, ker je dotično prošnjo poslala ministerstvu kmetištva, ne pa ministerstvu notranjih zadev. Zakaj se je to zgodilo, to meni ni umevno, ker gosp. de Pretis je vendar gotovo vedel, da ima Taaffe na razpolaganje 100.000 gld. za podporo po slabej letini zadetih dežel, ne pa Falkenhaim. Nekateri slabi jeziki to ravnanje razlagajo i trde, da tako delajo tisti, kateri najprej vse obečajo, potem po nič ne storé. Uže v začetku, ko je baron de Pretis semkaj prišel, raznašala se je vest, da novi namestnik ne bode tako prijazen nam Slovincem, kakor je bil njegov prednik; to se je potem od neke strani oporekalo, ali kakoršne so doslej stvari, bode, žali Bog, vendar le res. Da velika revščina vlada po gorenji okolici, da so nam zbog prehude zime večidel, kar je starih trt, pomrle in se razpokale, da so tudi oljike vsaj za eno ali dve leti uničene, da bomo zbog

prav lahko shaja z svojimi vsakdanjimi zaslužki, da on z svojo družino boljšo hrano vživa, da mu niso otroci tako raztrgani; njegovej ženi pa se ni treba s perilom ali s katerim drugim delom ukvarjati, ampak ona navadno ves dan svoje otroke varuje in hišna opravila izvršuje.

Tako vidimo tudi pri naših rojakih v gornji okolici, kateri imajo še manj zaslužkov in vendar se, kolikor nam je znano, kmetištvo tam boljše drži, nego zdolaj in ljudje tudi ne umirajo za lakoto.

Torej smemo s prepričanjem trditi, da v naši okolici blizu mesta v resnici ni uboštva in kar ga je — je le po kakej redkej nesreči — večinoma pa le v sled zapravljivosti in slabega gospodarstva. Iz okolice siromakov, ki bi po svetu beračili, ne poznam in tudi pomčci in darov ubogim, za ktere se vedno nabira v našem mestu, menda prav malo ali nič ne hodi mej naše Slovence v okolici, ker večidel take milosti ne potrebujejo; le leta 1860 je mestni magistrat delil moko revežem v okolici, ali potem ni bila potrebna nikoli več ta pomoč, če tudi so od tega časa letino vedno slabe in se je zemljišče zmirom bolj zapuščalo.

Pri tem takem ne more nikdo trditi, da je pranje mestne bele obleke potrebno okolici; niti uboštvo, niti pomanjkanje ne sili naših žensk k temu delu, ampak le njih stara slaba navada, njih nevednost in pohlepnost po dozdnevem dobičku, ki pa rodi le pravo siromaštvo in pohujšnje narod na vse strani.

S tem spisom nismo imeli tega namena, da bi odvrnoli naše

tega imeli tudi letos slabo letino: vse to bi moral g. namestnik vedeti in ako vse to vé, moral bi tudi po vsej pravici na to delati, da se drželi vsaj toliko pomaga i na nas ima toliko ozira, kolikor se je na naše sosede pri enakej priliki imelo ozira, saj nismo kakovi irredentovci se doslej, da bi se morali uže naprej kaznovati. Ker uže o irredentovcih govorim, potrebno se mi zdi opozoriti, naj bode slavna vlada previdnija, i naj bolj pazi, da se tudi po naše okolici ne vzgoje, kar se prav lahko zgodi, posebno zato, ker se vedno ustanavljajo nove laške šole po slovenskej okolici, za katere magistrat tako očetovski skrbi. Vselej je kedo naših poslancev zoper take laške šole protestiral, ne zato, da protest obvelja pri municipiji, ampak zato, da slavna vlada ne bi takih šol potrdila; ali tudi tukaj smo se prevarili; dokaz temu je škedenški italijanski razred, za katerega vrli, vsega spoštovanja vredni škedenški nikdar niso prosili, in vendar ga je na predlog g. barona Pretisa ministerstvo potrdilo. Da je imel g. namestnik količkaj dobre volje, ne udal bi se bil italijanskej poželjivosti, ampak vzel bi bil šolsko postavo v roke in Italijanom pokazal, da se na postavnjej podlogi ne more ustreci njih toliko gorečej želji, ker s tem bi se žalila slovenska narodnost.

Tisti italijanski roditelji pa, katerim avstrijski kruh tako dobro diši, če je tudi večidel od slovenskega davkoplačevalca kupljen, gotovo bi tudi svoje otroke pošiljali k sv. Jakobu v šolo, ker je le ¼ ure od njih bivališč odaljena, in zakaj ne, saj morajo otroci slovenskih roditeljev po celo uro daleč hoditi v šolo in sicer v zgorenji okolici, kder je veliko hujša burja in mraz, nego pri tržaškem arsenalu, pri vsem tem pa njih roditelji morajo za eno in drugo šolo davke plačevati.

Ali ne bi bolj prav bilo, da bi slavna vlada bila pri tej priliki, opozorila italijanski magistrat ter mu castro zažugala, naj skrbi prej, da ne bode okoli 400 slovenskih otrok brez šole v rocolakem okraji nego da je podpirala za par laških otrok v slovenskej škedenji laški razred.

Nerazumljivo je res, kako se more potezati deželna vlada za laške šole v okolici, ko vendar vidi in ve, da je okolica vsa slovenska, ko jej vendar ne more biti neznan, da je v Trstu in okolici vsaj 50,000 do 60,000 Slovencev, ako ne več, ki pa še ene popolne slovenske normalke nima! So li kde na Avstrijskem, v blaženej kulturnej deželi, take razmere, da bi 60,000 prebivalcev ni ene normalke ne imelo? Uže leta i leta prosimo, pa vse zabada, treba bo tedaj potrkati v državnem zboru; društvo „Edinost“ gotovo to stvar k malu v roke vzame in ukrene, da se polasčevanju slovenskega naroda konec stori in jez postavi zatiranju avstrijske zavesti po mestnih organih.

Ni moj namen napadati g. namestnika, pač pa opozarjati ga, naj vendar tudi za uboge okoličane nekoliko po očetovo skrbi, vsaj v teh slabih časih.

V Greti, dné 20. marcija.

Tri leta je uže minolo, kar je naš slavni tržaški magistrat ukrepal, da se preloži cesta, ki drži iz Trsta na Prosek in od tam dalje v vlaško deželo.

Celi dve leti je gosp. inženier z svojimi pomagači meril in meril in zopet premeril, tako, da je to stalo skoraj polovico onih novcev, ki so bili za novo cesto namenjeni. Kadar je pa bilo inženirsko delo dokončano, zaspala je na magistratu tudi volja za novo cesto. Rečeno je bilo, da se začne cesta v znožji tako zvani pontar, v začetku Grete, do trdnjave Krešič na Greti vsa z nova delati, in sicer nižje od denašnje ceste, da bi se po malem strmina ceste odvrnola, da bi lažje vozniki svoje teško obložene vozove premikali in tudi veliko nesreč, kakor so se uže godile, odstranile. Ali gosp. magistratovci se ne sprehajajo po tej cesti, in kder se oni ne sprehajajo, tam se navadno malo brigajo za nevarnosti. Ako bi šlo za kako sprehajališče v mestu, kak ljudski vrt za gospodo, in potrošiti 30 do 40 tisoč, za kakih 5 let pa zopet vse razdreti, bilo bi morebiti drugače. Če se pa v okolici kaj potrebuje, za to ni novcev. — Saj po tej cesti hodijo le *schiani*, njim je uže dobra; ali pustite okoličane, jemajte obzir na one, ki vam plačujejo vsak dan rabnino te ceste. Ker vam ta cesta od Trsta do sv. Križa vsako leto 7500 f., pravim sedem tisoč pet sto forintov čistih dohodkov nese, tedaj vendar ne boste dokazovali slepemu občinstvu, da vam okolica denarje je, — ker jih vam v resnici daje.

okoličanke od te domače obrtnije, uže zavolj tega ne, ker vemo, da k ljubju vsem našim dokazom je nobena ne opusti in da so vse besede o tej zadevi prazne, ali želeli bi vsaj, da bi razumniši možje — in teh imamo, hvala Bogu, še obilo v naše okolici — posebno gospodje duhovniki in učitelji tej stvari obrnoli svojo pozornost. Dobro vemo, da je teško spremeniti ljudsko mišljenje v takih zadevah, ali truditi se moramo nevednemu, zanemarjenemu ljudstvu jasni revno stanje, kazati mu, kde je prav za prav glavni vzrok toliko njegovih nesreč in denašnjih tako slabih razmer v naše domovini.

Kamor koli se ozremo po naših krajih, povsod opazujemo žalostne prikazni, povsod vidimo mnogo strupa, ki mori nevedno naše ljudstvo, na vsak korak nahajamo zapeljive prilike, katerim se ne morejo braniti ni mladi ni stari. Dan za dnevom slišimo, kako se smirom bolj širijo slabi nauki, ki se selijo iz pokvarjenega mesta v družbe naših kmetov, da jih zapeljujejo v še večjo nesrečo, sploh ima ubogi, zanemarjeni naš okoličan toliko slabih izgledov, da je njegovo poštenje v vednej nevarnosti.

Pri tako neugodnih i žalostnih okoliščinah se moramo mi, ker nam je bila sreča dana, da smo se mogli boljše odginiti in se ubraniti škodljivemu uplivu spridenega sveta, da smo si pridobili nekoliko več znanja in koristnih skušenj; ki imamo gorko ljubezen do svojih bratov: moramo se združiti k neumornemu delu, v pomoč ubozemu, nevednemu našemu narodu, da ga otmemo preteče pognbe.

Tudi Vam č. gg. okoličanski poslanci na srce polsagamo, da se za to potrebno delo potegnute, saj tudi Vaše besede morajo toliko veljati, kolikor mestnih poslancev. Jaz sam dobro znam, da moje pisanje in tudi Vaše netrudljivo govorjenje čisto nič ne pomore, kakor ciganski blagoslov, ne škoduje, pa tudi ne rabi pri našem sedanjem magistratu, ker nema za nas srca. Ali starega konja je treba v eno mer drzati, sicer na cesti zaspi. Da bi pri tej cesti primanjkljaj imeli, naj bi uže bilo, ali ker tako lep dobiček nosi, naj se zanjo tudi skrbi. Dajte Boga, kar je božjega, caru, kar je carjevega (Mat. 22.) in narodu, kar — plati. Bog živi Vas in nas!*)

Nis Vodoran.

*) Načrt in proračun za to cesto sta bila uže pred par leti v mestnem zboru; po proračunu se je imelo potrošiti za to cesto 35,000 gl.; reč pa je zaspala pod novim županstvom in kakor kaže, ne pride zopet tako hitro na dnevni red, ker je dosti drugega troška, pa denarja premalo; tako saj se glasi pozvedba, katero smo dobili od merodajne strani. (Ured.)

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Na Dunaji so raztrosili po fabrikah i delalnicah ta le proglas: „Dunajski delalci! Čestite borilce za svobodo. V nedeljo 14. t. m. pojdejo vsi delalci na grobe meseca marcija 1848. padlih“. Policija je o pravem času to zvedela, svarila delalce in vse storila, da se nepostavnosti odvrno, ali pokazalo se je, da te previdnosti ni bilo treba, ker je šlo le malo ljudstva na pokopališče i uir se prav nič ni kalil.

Davkovski pododsek je predlagal, naj se užitinski davek prenaredi tako, da se najmanj obdačijo tiste stvari, katere so ljudstvu najpotrebnejše; na one stvari pa, ki niso potrebne, naj se naloži visok užitinski davek. Posebno visoko naj se obdači žganje, davek na vino pa naj se zniža. Klavna živina naj se obdači po teži, a ne po starosti, kakor se to zdaj godi. Užitinski davek na divjačino, perutnino i ribe naj se poviša, na moko, riž i druge take reči pa zniža. Od premoza naj se nič ne plačuje.

Izraelski dunajski časniki so zadnje dni zagnali velik hrup, kakor bi jim bil Titus trebuhe rezal: Rakovo pot gremo, omika, izobraženje se zatira, Nemstvo je v nevarnosti, pri Bismarku pridemo v nemilost, gorje Avstriji! take tožbe so se raznašale po svetu i zakaj? zato, ker se je šolska postava nekaj malega promenila i ker je minister Conrad glavnega Stremayerjevega pomagača iz ministerstva odstranil i sklenol, da se imajo napraviti dečki paralelni razredi v treh gimnazijah na Moravskem. — To je res strašno! Če se tu pa tam kateremu Slovanu do pravice pomaga, menda se zato svet ne podre.

Poslanska zbornica je dovolila, da finančni minister izda 20 milijonov zlato rente; sprejela je tudi zakon zastran olajšanja davkov posojilnicam in upnim zavodom; po tem zakonu bodo plačevali le posojilnice polovico dosedanjega pridobitnega davka; o šolstvu pa je obveljal Lienbacherjev predlog, po katerem je dana oblast deželnim zborom določati, ali i koliko se ima ponavljati poduk s pričetkom sedmega šolskega leta za dve ali več let; iz šole pa pred sedmim šolskim letom sme stopiti učence le takrat, ako zna čitati, pisati, računati i se je dovolj nančil verskega nauka.

Po teh sklepkih, ki so bili izvršeni 20. t. m. zaprla se je poslanska zbornica začasno; poslanci se se razšli na velikonočne praznike. 6. aprila pa se zbornica zopet odpre, da izvrši proračun za letos; potem pa se skličejo deželni zbori.

Nekateri dunajski časniki trdijo, da ustavoverski ministri dadó ostavko še pred božičnimi prazniki, drugi pa zopet zagotavljajo, da se to ne zgodi.

Mej Avstrijo i serbsko kneževino se je po mnogih težavah sklenola pogodba zastran zidanja i zveze železnic. Madjari so delali največ težav i so nazadnje tudi dosegli, kar so hoteli, namreč to, da bodo železnice njim najbolj v korist, ker bodo imele središče v Peštu.

Tuje dežele.

Iz Peterburga poročajo, da se je vojna na Turkmene odložila, ker general Skobelev zato neče vodstva prevzeti, ker se ne

Vsak izmej nas naj se potruji po svojej moči z besedo, dejanjem in dobrim izgledom, da dosežemo plemeniti svoj namen.

Naš zaveznik pa, na katerega se moramo posebno zanašati, ta nam mora biti ženski spol. Žena, ktera daje človeku življenje i živež v prvih letih, in ktera mu je tudi najprva učiteljica, ima vedno veliko moč na moški spol. Od nje je odvisna dobra odgoja naše mladosti, utrjenje dobrih nprav, domačih šeg in narodnega jezika. Naš ženski spol je večinoma ostal zvest vsem domačim načelom in le potem ni več upanja za našo deželo, ako se on spridi. Mi se moramo tedaj posebno potezati za to, da se stanje naše ženske v okolici zboljša i povzdigne na stopinjo, ki jej pristuje. Ona je bila do sedaj le sloškinja in delalka pri hiši; ona uživa premalo spoštovanja ko mati in ko hišna gospodinja. Premalo se skrbi za dobro odgojo mladega dekleta in za preimenitni poklic, kteremu je namenjeno.

Pri nas mora žena vse prebiti, za vse skrbeti, truditi se, dokler ji moči dopuščajo, uživati pa ne sme nikake dobrote, nikake pomoči, nikake tolažbe in nič veselja. Mi moramo vedno poudarjati, da naša okoličanka ni več kmetica, kakor je bila nekdanj, ampak da je sedaj uže bolj meščanka, da toraj potrebuje večje izobraženosti, zavednosti in izkušnosti, da more uspešneje izpolnjevati svoje dolžnosti ko odgojiteljica svojih otrok in ko razumna gospodinja.

Skrbimo, da se budé mej ženskimi spolom tista plemenita čutila, ki ta spol tako odlikujejo, s kterimi žene svet blažijo in

ujema z ukazi vojnega sveta i ker je nastal spor s Kitajskim cesarstvom. Govori se o vojni s Kitajskim i da se uže pomika proti mejam velika vojska. Boharski kan je generalu Kaufmanu naznanil, da je, ker je muhamedanec, njegova dolžnost, ako bi Kitajsko napovedalo vojno Rusiji, tej poslati vojsko v pomoč, da se v srednej Aziji ne razširi oblast ludičevih molilcev (poganov).

O Loris Melikovu, katerega so nemške novine razupile kakor najhujšega krvnika, poroča se vse dobro. On je sedaj prvi državni oblastnik, ali svoje oblasti ne rabi v zlo, ampak v blagost ljudstvu. Dogovarja se z velikim knezom, prestolnim nastopnikom o raznih državnih preuredbah. Zagotavlja se, da se notranja uprava popolnem zboljša. Žendarmerija se ima podvreči policiji. Redarstvo se ima ustanoviti v vseh mestih izmej meščanov samih, da ne bode občinstvu sovražno; dume (svetovalstva) dobodo obširno področje gledé javne varnosti. Zemstva dobodo večje pravice, da bodo vzajemno z državnimi organi za red skrbeli. Pripoveduje se tudi, da je Melikov predložil cesarju načrt ustave, ki se naslanja na ruske razmere in je tedaj različen od ustav zapadnih držav. Zemstva bi po tem ustavnem načrtu pošiljala poslance v „občajo dumo“ (občno svetovalstvo), senat pa se ima promeniti v „bojarsko dumo“. Vlada ima biti odgovorna. Car tega načrta še ni podpisal, ali ljudstvo vendar upa, da se to zgodi. Če tudi ne moremo vedeti, koliko resnice je na vsem tem, vendar je to gotovo, da diktator Loris Melikov pri vseh dobromišlečih Rusih od dne do dne več sočutja dobiva i sploh stavijo upanje vanj, da nihiliste zatre.

Da turška vlada nema volje pogoditi se s Črnogoro, to je očito iz turškega dvornega lista, ki hvali albansko domoljubje i hrabrost in opominja Črnogoro, da imajo Albanci prav dobro orožje i da se Črnogorci z njimi ne morejo meriti.

Angleški časniki objavljajo Hartmanovo poročilo, v katerem pripoveduje, da je bil on glava napada na ruskega cesarja pri Moskvi. Hartmann se tedaj z moritvijo baha i hodi svoboden po svobodnih deželah! Da bi Cicero živel, klical bi: „O tempora, o mores!“ Vprašali bi radi, po katerih človeških i božjih zakonih je dopuščeno cesarje moriti!

Angleška vlada se na vse kriplje prizadeva, da dobodo po prihodnjih volitvah nje privrženci večino v parlamentu. V enej roci z svetim pismom, v drugej z napolnjeno kupo, pridobila si je anglikansko duhovščino i krčmarje. Prvej obeča, da bode nje pravice k ljubju vsem drugim verozakonom varovala, drugim zagotavlja, da nič ne stori, kar bi utegnolo brzdati pijančevanje. Liberalci pa so zapisali na svoj prapor enakopravnost vseh verozakonov i zapor krčem v nedeljah, i zato sta jim sovraštvo napovedala sveto pismo i pijanstvo. Ker ljudje nikder ne molijo i pijó toliko, kolikor na Angleškem, zato bo to imelo mnogo vpliva na volitve.

Avfgani so zopet začeli vojno zoper Angleže. Mesto Kharrigar so jim uže vzeli i zropali. Angleški zavezniki so odpali in orožje obrnoli zoper Angleže; mnogo rodov se je uprlo; Angleži morajo pričeti novo vojno, ali pa zapustiti Avfganistan. — To ne ostane brez vpliva na volitve v angleški parlament; škoditi mora gotovo sedanjej vladi; uže je slavni i mogočni lord Derby, ki ima mnogo vpliva na angleške velikaše, odpovedal se načelom Beakonsfieldove vlade ter se pridružil Gladstonovej stranki. Ako zmore ta stranka, jako bo to koristno Avstriji, vzlasti pa vsem Slovanom.

Domače stvari.

Politično društvo „Edinost“ je prejelo to le pismo: „S telegramom od 17. t. m. mi je bilo naročeno, naj se čestitemu društvu zahvalim v imenu njegove c. in kr. visokosti, presvitlega gospoda prestolnega nastopnika, visjega vojvoda Rudolfa, za čestitanje k njegovej previsocoj zaročitvi“.

Čast mi je, naznanjati to spoštovanemu društvu.

V Trstu, dné 18. marcija 1880.

Pretis s. r.

Društvo vojakov doslužnikov v Trstu je zadnje nedeljo prvokrat stopilo v javnost pri pogrebu brzozajavnega uradnika Emanuela Svobode. To je bil res lep pogreb, ker se je razen brzozajavnih

osrečujejo. Pametna odgoja in izomikanje žene povzdiga nje veljavo in jo časti v človeškem društvu; to je prav v sedanjih časih pri vseh narodih imenitno prašanje. Le mi se za to prav nič ne menimo, to nam je zadnja naša briga in vendar nikder ne bi bilo tako potrebno, kakor pri nas, posebno na deželi. Ali ta naša pregreha se uže sedaj hudo nad nami mašuje, kakor smo uže dovolj dokazali.

Našim okoličanom, mladim in starim, vcepimo ta nauk, da žena ni od Boga namenjena teškemu delu, ona nema skrbeti za vsakdanji kruh, ampak ustvarjena je le, da svoje otroke goji, varuje, podučuje in da ostane zvesta tovaršica svojemu možu, ki je nje reditelj in varuh.

Naše perice bi morale opustiti težavno in jako škodljivo opravilo, ki nikomur ni v veliko škodo. Le tiste ženske, ki nikake druge pomoči nemajo, naj bi se s tem pečale. Drugim pa svetujemo, naj posveté svoj čas in vse svoje moči le svojej družini in svojemu gospodarstvu; tam najdejo pravo plačilo, največjo korist in uživale bodo zadovoljno in mirno življenje. Priporočamo jim tudi posebno, naj se poprimejo vrtnarstva, ker v tem in sploh v kmetištvu leže zakopani veliki zakladi naše okolice — te zaklade treba poiskati in jih koristno rabiti.

O tej zadevi hočemo prilično svoje misli povedati.

Rodoljub.

uradnikov, kolikor jih ni bilo v službi, vdeležilo pogreba veliko veterancev, kateri so tudi preskrbeli vojaško muziko.

Piruhi Kraujcem. Kranjska dežela že mnogo let ni dohila tako lepih pirohov, kakor letos. Dohila je namreč našega rojaka in vrliga rodoljuba, dvornega svetnika i državnega poslanca, gosp. Andreja Winklerja za deželnega prvomestnika. Mi čestitamo bratom na Kranjskem na tem imenovanju, ker je narodnemu napredku i splošnemu razvoju kranjskega ljudstva jako dobro došlo. Winkler je pravičen, pošten, rodoljuben, v upravi temeljito izurjen praktičen in jako marljiv mož, ki se je doslej priljubil še povsod, kodar je uradoval.

Njegov prednik, gosp. Kalina, ki je imenovan bil za deželnega namestnika na Moravskem, zapustil je tudi dober spomin, ker je bil pravičen.

Slovence na Kranjskem tudi to veseli, da deželni šolski nadzornik, gosp. Pirker, ki je kakor mōra tlačil slovenščino v ljudskih šolah, pobira šila i kopita. Naj ide, kamor mu drago, v šoli je njegove oblasti konec, i konec bo, tako vsaj upamo, tudi skoro narodnega zatiranja.

Goveja kuga. Naše deželno namestništvo je prepovedalo uvažati živino i druge reči, po katerih se lahko živinska kuga zatrosi, iz zaderskega političnega okraja; enako prepoved je dala tudi pomorska oblastinja za uvožnjo iz Smirne, ker je tudi tam živinska kuga.

Dunajska slovska društva so 15. t. m. napravila sijajno „besedo“ v korist stradalajočim Istranom. Polkovnik kranjskega polka je dal muziko brez plačila. K besedi so prišli tudi slovenski državni poslanci. Prihodnjič več o tem.

Avgust Zabred, železniški uradnik v Logatcu, je hudo bolan. On je bil ustanovitelj barovniške čitalnice in v Trstu marljiv podpornik vseh narodnih zavodov. Bog mu zdravje povrni!

Bazar, kateri so napravili Tržačanje 19., 20. in 21. t. m. v pripomoč ubogim v Trstu in Istri, dal je 23,000 gl. čistega dohodka. To je res lepa pomoč ubozim i dela čast radodarnim Tržačanom.

Matične knjige se dobivajo v tržaški čitalnici; to dajemo na znanje gg. udom s prošnjo, naj blagovolē ponje poslati, ali jih sami vzeti.

Ponarejenih bankovcev i srebrnih goldinarjev se je obilo zatrosilo mej ljudstvo. Naj tedaj vsak, ko denar prejema, dobro pazi, da se ne ogoljufa.

Iz Zadra je pripeljal zadnji teden Llojdvov parnik 10 na več let v tesko ječo obsojenih hudodelcev. Moške so poslali v Koper in ženske v Begunje na Gorenjsko.

Nemčurska nesramnost. Ljubljanski dopisnik v „Presse“ se čudi, da je minister poljedelstva na tihem poslal ministerskega tajnika Reska v Idrijo, da preišče tamošnje razmere, še bolj čudno se mu pa zdi, da poslanec večidel narodnjake (national-clericale Partei) zaslišuje. Trdi, da so bile razmere v Idriji prav dobre, dokler ni ultramontanski rovar Treven do neke veljave dospel ter Idričane i rudarje zoper ustavoverne višje uradnike naprl. Mi smo preverjeni, da preiskavo odkrije nesramnost dopisunove trditve i da tudi Idriji posijō boljši dnevi. Nemčurskega lajanja i zatiranja mora biti k malu konec.

Listnica upravnistva.

Tisti gospodje naročniki v Trstu i zunaj Trsta, ki naročnine še niso plačili, vljudno so naprošeni, naj jo kakor hitro mogoče pošljejo, da se jim pošiljatev lista ne ustavi.

Tržno poročilo.

Posli so zopet manjši, ker se bližajo prazniki. **Kava** — se prodaja še vedno po nespremenjenih cenah, ki so še vedno primeroma nižje, nego pa v nemških lukah; naročbe dohajajo namreč prav pičle, kar je uzrok, da cene niso zopet kaj poskočile. — **Sladkorja** — tendenca je še vedno ugodna, vendar pa nij še prave srčnosti za špekulacijo. **Olje** — še vedno mlahovo, akopram je dovožnja prav neznahtna. To blago pa utegne v kratkem na bolje krenoti. **Sadje** — brez posebne promembe, vendar pa utegne nastopiti mlahovost precej po praznikih. **Riž** — v boljšem menjenju, i terjajo imetniki celō nekoliko višje cene. **Petrolij**. — Cene tega blaga so poskočile te dni za 4% in utegnejo še poskočiti, ker je vse blago v magazinih in trdnih rokah, ladij pa se tako hitro ne pričakuje. **Domači pridelki**. — Kupuje se danes kornuza z malimi polajšanji, pšenična cena pa je nekoliko bolj napeta. — **Moka** fina za malenkost ceneja — nizka pa gre od rok po nespremenjenih cenah. Tendencia žita — dobra. — **Fižol** za malenkost slabiji. — **Maslo** strašno zanemarjeno, kakor tudi slive. — **Krompir** za 1/4 for. ceneji. **Les** — koroške colarce so za malenkost poskočile, vse druge baže les pa zanemarjen in terjajo kupci nižje cene. **Seno i slama** — prodajata se po nižjih cenah vsled močnejega dovoza zadnje dni. **Vrednostni papirji** — posebno državna renta je zopet poskočila in se utegne kaj časa vzdržati na tej visočini, ker politično obnebe se je začelo zopet čistiti. Koliko časa bo to trajalo, ni soditi, ampak preveč ne smemo zaupati še vedno nejasnemu položju. Valute so še vedno primeroma visoke.

Cenik raznega blaga.

	za 100 K.			za 100 K.	
	od f.	do f.		od f.	do f.
Kava:	Moka	118	121	Moka ogrska	0
	Ceylon biser	136	145	1 2 3 4 5 6 7 8 8 1/2 9	35.29, 21.79, 21.18, 23.29, 22.30, 21 1/2, 20 1/2, 19 1/2, 19.19, 16.30, 14.39
	plant. fina in najfineja	134	145	otrobi debeli	5
	srednja in 1/2 fina	118	130	drobni	4
	native	85	97	ajdova	16
	Portorico	108	120	kornuza	10
	Malabar native	—	—	Rum Jamajka (liter)	41
	La Guayra	—	—	Demerari	86
	St. Domingo	80	96	St. Jago	57
	Bahia	60	70	Vino cipersko (hektoliter)	32
	Rio najfineja	86	98	Malaga (aroba)	35
	fina	78	85	refošk iz Istre (botelja)	10
	1/2 fina in navadna	71	75	istersko (hektol.)	1
	Santos navadna in fina	83	95	teran	24
	Java Malang	96	98	vipavsko	35
	Costarica	108	112	hrvatsko	16
	Manila	80	84	ogrsko	10
	Guatemala	—	—	dalmatinsko	11
	Sladka skorja	69	71	konopljeno Ferrara	10
	Nageljnovi evčiči (šibice)	165	175	Bologna	45
	Poper Singapore	53	54	Cesena	52
	Batavia	49	49	dolgo čiščeno	42
	Piment Jamajka	62	62	najfineje	72
	Imber	39	—	za dreto	76
	Sladkor avstrijski v stokih rafiniran	35	39	Razno blago: Kafra	81
	v kosih	32	34	Orehi levantinski	165
Olje:	Ital. jedilno navadno	48	50	Virh	16
	fino in najfineje namizno	60	80	Oreški (Muskat)	48
	Levantinsko in Albaneško jedilno	44	47	Té	300
	Corfu jedilno fino in najfineje	44	53	Vanilja (1 kilo)	160
	Dalmacija jedilno fino in najfineje	46	—	Zafran španjski	38
	Istra	47	48	Galun	40
	Laneno	37	—	Potaselj	8
	Pavoljno ali bombažno	34	40	Soda	75
	Rižje hamburško (3 krone)	58	—	Rij domači in trolski	21
	Olein	33	—	Istrski	6
Sadje:	Pomeranče Sicilije (1 zaboj)	3	4	Kolofonij amerikanski	7
	Limoni (1 zaboj)	4	75	Votlec (Bimstein)	6
	Kaperi fini	65	—	Mjilo kandijsko	4
	1/2 fini	30	—	Corfu	45
	Rožiči pulješki	7	—	Cunje	25
	grški	—	—	Gobe za konje	16
	Mandji pulješki	110	115	za toalet	5
	romanski	108	110	Ježice iz Azije	9
	siciljski	107	—	grške	24
	pulješki grenki	125	130	domače	12
	Lešniki novi ital.	30	—	Zveplo rimsko v kosih	14
	istrski	95	—	siciljansko zmljeto	7
	Češnje suhe iz Bosne in Srbije nove	32	34	Ribe — polenovke nove	7
	stare	24	25	Arniki Yarmouth (1 sod)	50
	iz kranjske in hrvatske	14	16	Sardelle istrske	20
	Pinjoli	71	72	usnje za poplate	15
	Fige Calamata v venci	16	—	usnje teletina	357
	v vrečah	15	16	kravina bela in črna	145
	pulješke v sodih	13	50	kože surove volovske domače	110
	iz Smirne	32	40	dalmatinske in bosenske	70
	Cvebe Elemé	29	33	amerikanske	108
	Cismé	27	28	kravje iz Indije	125
	Stanchio	—	—	teleče	190
	Samos črne	23	—	janiče dalmatinske	50
	Rozine Sultan	25	35	zajče (100 komadov)	25
	Grozdiče (opasa) grško	30	30	bosenska	85
	rudeče (korinte)	—	—	albaneška	110
	siciljsko Lipari	34	34	grška	140
Riž ali laško pšeno:	Italijanski navadni do 1/2 fini	17	50	iz male Azije	120
	Italijanski fini in najfinejši	20	50	istrska	—
	Indijski	15	50	Les: Deske 1" debele in 7" široke za 100 komadov	34
Slanina in mast:	Slanina amerikanska	46	50	colov	49
	Mast Bankroft	53	—	8/9 850	38
	Wileox	50	51	10/14 1200	89
	Loj dalmatinski	38	—	8/12 1200	60
	tržaški	39	40	10/14 1200	68
	Stearina	82	—	8/12 1200	52
	Sveče iz stearine	98	100	10/14 1200	58
	iz parafine	92	100	Skurete 1/2" 8/12 1200	52
Petrolij	v sodih	10	10	10/14 1200	58
	v zabojih	12	12	Remeljni 1/2" 100 komadov	55
Domači pridelki:	Maslo štajersko I. vrste	71	76	1/2" 100	27
	Maslo hrvatsko	58	65	Dile 2" za 1 cola	15
	Leča	15	15	1/2" mere nove	12
	Fižol svitlo rudeči	12	25	Deske po 1" debele in 7" široke za 100 kom.	30
	temno rudeči	11	25	8/9 100	36
	bohinec	13	13	10/14 1200	66
	rumeni	12	75	8/14 1200	51
	zeleni	12	26	10/14 1200	68
	kanarček	12	50	Skurete 1/2" laške mire debele 8/12 1200	43
	cukrenec (koka)	15	15	10/14 1200	45
	beli dolgi	13	13	Remeljni 1/2" 100 kom.	23
	okrogli	12	50	1/2" 100	23
	mešan nov	10	10	Dile 2" debele cola	13
	stari	9	9	Trami od 1/2" do 3/4" kubični čevlji	11
	Konoplje drobne	27	28	Bordonali od 24' naprej	38
	debele	11	12	Drva za kurjavo bukova seženj	40
	Proso belo	13	14	Oglje bukovo za 100 K.	49
	Zelje kranjsko	11	12	po takih cenah prodaja se tukaj v magazinu.	12
	Kornu	4	50	dobro volovsko (dun. cent)	2
	Pšenica ruska	13	75	navadno konjsko	90
Žito:	banaška in ogrska	8	30	(škopa) ržena	1
	Kornuza Galac, Ibraita	8	30	za steljo pšenično	1
	Odesa	8	30		20
	ogrska in banaška	8	50		1
	hrvatska	—	—		1
	Rž. Galac, Odesa	9	25		1
	Ječmen	8	—		1
	Oves banaški, ogrski	8	50		1

Dunajska Bors

dné 23. marcija.

Enotni drž. dolg v bankovcih	72	gl.	40	kr.
Enotni državni dolg v srebru	72	"	95	"
Zlata renta	87	"	75	"
1860. državni zajem	128	"	75	"
Delnice narodne banke	836	"	—	"
Kreditne delnice	298	"	—	"
London 10 lir sterlin	118	"	65	"
Srebro	—	"	—	"
Napoleoni	9	"	47	"
C. kr. cekini	5	"	57	"
100 državnih mark	58	"	25	"

Poslano. *)

Da se Svetoivanci opravičimo nasproti poslanemu v 8 št. Vašega lista, naznanjamo to-le:

1. Nam ni znano, da si je g. pisec onega poslanega nako-pal bolezen zbog podučevanja v petju; — bolezen ima morda druge uzroke.

2. Tudi ne more omenjeni gospod trditi, da je brezplačno podučeval. — Ali ni bira, katera se mu je dovolila, nič? — In pevci so se gotovo tudi še posebno pokazali hvaležni za poduk.

*) Za sestavke pod tem naslovom je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor mu postava nalaga.

3. Kako je hotel gospod, ki je bil organist, imeti pevce brez podučevanja?

Pri sv. Ivanu, 14. marcija 1880. — V imenu pevcev I. M. Udovič, m. p. — Lovro Žerjav, m. p. — Ant. Kormet, m. p.

Velika zaloga

posebno dobrega belega ali visoko rdečega dolenskega vina po 5 do 5 1/2 gold. vedro proti pečlatvi posode pri Cvenkeljnu v Sevnici (Lichtenwald) Štajersko.

(2)

Najboljši isterski refošk

po 1 gold. botelja.

Kdor ga želi kaj kupiti, naj se obrne do

(10)

Upravnistva.